West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - II

SANSKRIT — GENERAL

Paper - II

Duration: 3 Hours | Full Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

উত্তর যথাসম্ভব নিজের ভাষায় লেখা বাঞ্চনীয়।

প্রান্তম্ব সংখ্যাগুলি পূর্ণমানের দ্যোতক।

Unit - I

| Marks : 40 |

Answer any *one* of the following questions :
নিম্নলিখিত যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন :

 $1 \times 12 = 12$

 $4 \times 2 = 8$

- a) Discuss the importance of the role of Vidūşaka in Kālidāsa's 'Abhijnāna Sakuntalam'.
 - কালিদাসের 'অভিজ্ঞানশকৃন্তলম্' নাটকে বিদুষকের চরিত্রটির গুরুত্ব পর্যালোচনা করুন।
- b) <u>"Kālidāsa</u> is a poet of <u>nature." Discuss.</u>
 "কালিদাস প্ৰকৃতির কবি।" আলোচনা করুন।
- c) Point out the significance of the song of Hamsapadikā. হংসপদিকার গানের তাৎপর্য আলোচনা করুন।
- 2. Write short notes on any four of the following:

 निम्नलिथिञ्ञलित मारा एय कान हाति विषय मश्किल होका लिथून:
 नान्दी, कलपति, गौतमी, अभिज्ञान, मातिल, सानुमती, भरतवाक्य, सर्वदमन।
- 3. Translate into Bengali or English any two of the following verses : $2 \times 6 = 12$ নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির মধ্যে যে কোন দৃটির বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন :
 - a) मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकाया निष्कम्पचामरशिखा निभृतोर्द्धकर्णाः। आत्मोद्धतैरपि रजोभिरलङ्घनीया धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः।।

ы) यास्यत्यद्य शकुन्तलेति हृदयं संस्पृष्टमुत्कण्ठया

कण्ठः स्तम्भितवाष्पवृत्तिकलुषश्चिन्ताजडं दर्शनम्।

125

वैक्लव्यं मम तावदीदृशमिदं स्नेहादरण्यौकसः

पीड्यन्ते गृहिणः कथं नु तनयाविश्लेषदुःखैर्नवैः।।

c) अन्वरतधनुर्व्यास्फालनकृरपूर्व

रविकिरणसिहष्णु स्वेदलेशैरभिन्नम्।

अपचितमपि गात्रं व्यायतत्वादलक्ष्यं

गिरिचर इव नागः प्राणसारं विभित्ते ।।

d) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु

क्लिष्टं नु तावत् फलमेव पुण्यम्।

असन्निवृच्यै तदतीतमेते

मनोरथा नाम तटप्रपाताः।।

- 4. Explain with reference to the context any *one* of the following verses : $1 \times 8 = 8$ নিম্নলিখিত যে কোন একটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করুন
 - a) आ परितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम् बलवदिप शिक्षितानामात्मन्यप्रत्ययं चेतः।।
 - b) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं

मलिनमपि हिमांशोर्लक्ष्म लक्ष्मी तनोति।

इयमधिक-मनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी

किमिव हि मध्राणां मण्डनं नाकृतीनाम्।।

Unit - II

| Marks : 30 |

5. a) Discuss the qualities of Raghu as found in Raghuvamsam, Canto 1. 12 রঘুবংশের প্রথম সর্গ অনুসারে রঘুর গুণাবলী আলোচনা করুন।

OR / অথবা

b) Why did King Dilipa go to the hermitage of Vasistha? Describe his journey from your text.

মহারাজ দিলীপ কেন বশিষ্ঠাশ্রমে গিয়েছিলেন ? আপনার পাঠ্যাংশ থেকে তার যাত্রাপথের বর্ণনা দিন।

6.	Write short notes on any <i>two</i> of the following:						$2 \times 2 = 4$	
	নিম্নলিখিতগুলির মধ্যে যে কোন দুটি বিষয়ে সংক্ষিপ্ত টীকা লিখুন							
	मेदिनी, अरुन्थती, सुरभि, सञ्जीवनी।							
7.								$1 \times 6 = 6$
	নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির মধ্যে যে কোন একটি শ্লোকের বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন							
	a)	वागर्थाविव सम्पृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये।						
		जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ।।						
	b) वैवस्वतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम्।							
		आसीन् महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव।।						
8.								1 × 8 = 8
	নিম্নলিখিত যে কোন একটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখা। করুন							
	a)	मन्दः कवियशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम्।						
		प्रांशुल	प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्वाहुरिव वामनः।।					
	b)	ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्यय:।						
	गुणा गुणानुबन्धित्वात् तस्य सप्रसवा इव।।							
					nit – III			
9.	a)	[Marks : 20] Give the resulting forms of any six of the following :						6 × 1 = 6
	uj	নিম্নলিখিত যে কোন ছয়টির পরিনিষ্ঠিত রূপ লিখুন						
					सह + तुमुन्	iii)	शे + अनट्	
		iv)	लभ् + घञ्	v)	कृ + ण्यत्	vi)	चिन्त् + तव्य	
		vii)	पच् + क्त	viii)	उत्-स्था + ल्यप्	ix)	पा + शानच्	
		x)	प्रशस्य + इन्टन्	xi)	सरमा + ढक्	xii)	चित् + मयट	1
	b)	Substitute single words for any six of the following $6 \times 1 = 6$						
		নিম্নলিখিতগুলির মধ্যে যে কোন ছয়টি এককথায় প্রকাশ করুন						
		i)	माता च पिता च	ii)	सुमित्रायाः अपत्यं पुमान्	iii)	तर्कं वेत्ति अध	ोते वा
		iv)	ज्ञातुमिच्छति	v)	सीता जाया यस्य सः	vi)	यवनानां लिपि	:
		vii)	अहनि अहनि	viii)	पुनः पुनः पश्यन्ति	ix)	द्वारे नियुक्तः	
		x)	प्रियं वदित या सा	xi)	सभायां साधुः	xii)	लक्ष्मीरस्य आ	स्ति।

c) Name and expound the samāsas in any four of the following : $4 \times 2 = 8$ নিম্নলিখিত যে কোন চারটির ব্যাসবাক্যসহ সমাস লিখুন

i) यथाशक्ति

ii) राजपुरुष:

iii) पाणिपादम्

iv) नरसिंह:

v) नीलोत्पलम्

vi)

vii) केशाकेशि

viii) निर्मक्षिकम् ।

Unit - IV

| Marks : 10 |

- 10. Translate any *one* of the following passages into Bengali or English : 1 x 10 = 10
 নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদগুলির মধ্যে যে কোন একটির বাংলা অথবা ইংরেজীতে অনুবাদ করুন
 - क्षेत्रा कश्चित् शृगालः पथा गच्छन् द्राक्षाक्षेत्रं प्रविष्टः। वृक्षस्य सुपक्वानि फलानि दृष्ट्वा तस्य मनिस तानि खादितुं लोभोऽजायत। वारं वारं स द्राक्षाफलानि ग्रहीतुं लम्फप्रदानं कृतवान्। परन्तु स विफलोऽभवत्। अतः फलास्वादवञ्चितः स ''द्राक्षाफलानि अतीव अम्लानि'' इत्युक्त्वा प्रस्थितः।
 - b) हिरण्यकशिपुर्नाम विष्णुविद्वेषी एको दैत्यराजोऽयोध्यायां प्रतिवसित स्म। दैत्यराजपुत्रः प्रह्लादस्तु सदैव विष्णोर्नाम जपित स्म। एतदाकर्ण्य क्रुद्धः पिता प्रह्लादमवदत् -''रे पुत्र! कुत्र तव हिरिस्तिष्ठित ?'' प्रह्लादः प्रत्युवाच ''स करुणामयो जले स्फटिकस्तम्भे सर्वत्रैव''।

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - II

SANSKRIT — GENERAL

Paper - III

Duration: 3 Hours | Full Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

উত্তর যথাসম্ভব নিজের ভাষায় লেখা বাঞ্ছনীয়।

প্রান্তম্ব সংখাত্তিলি পূর্ণমানের দ্যোতক।

Unit - I

[Marks : 40]

1. Answer any two of the following questions:

 $2 \times 15 = 30$

নিম্নলিখিত যে কোন দটি প্রশ্নের উত্তর দিন

a) How many Kandas are there in the Rāmāyana? Name any four of them. Critically discuss the influence of the Rāmāyana on Indian life and literature.
1 + 2 + 12

রামায়ণ মহাকাব্যে কতগুলি কাণ্ড আছে ? তাদের মধ্যে যে কোন চারটি কাণ্ডের নাম করুন। ভারতীয় জনজীবন ও সাহিত্যে রামায়ণের প্রভাব বিষয়ে আলোচনা করুন।

- b) Write a note on Aśwaghoşa and his works.
 - অশ্বযোষ এবং তাঁর রচনা সম্পর্কে আলোচনা করুন।
- c) What is meant by Lyric Poetry? Give an account of any two of Sanskrit lyric poems. 2 + 13
 - লিরিক বা গীতিকাব্য বলতে কি বোঝায় ? যে কোন দৃটি সংস্কৃত গীতিকাব্যের বিষয়ে বিবরণ দিন।
- d) Give an account of the compositions of two post-Kalidasa poets.
 কালিদাস পরবর্তী যুগের দ'জন কবির রচনা সম্পর্কে বিশদ বিবরণ দিন।
- 2. Write short notes on any two of the following:

 $2 \times 5 = 10$

নিম্নলিখিত যে কোন দুটি বিষয়ে সংক্ষিপ্ত টীকা লিখুন

कादम्बरी, राजतरङ्गिणी, शूद्रक, सुबन्धु।

Unit - II

[Marks : 10]

- 3. Translate into Bengali or English any *one* of the following : 1 × 4 = 4 নিম্নলিখিত যে কোন একটি বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনবাদ করুন
 - a) यस्मिन् सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः। तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः।।
 - b) विद्यां चाविद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह। अविद्यया मृत्युं तीर्त्वां विद्ययामृतमश्नुते।।
- 4. Explain any one of the following:

 $1 \times 6 = 6$

নিম্নলিখিত যে কোন একটির ব্যাখ্যা করুন

- असूर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः।
- 🗸 तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः।।
- b) तदेजित तन्नैजित तद्दूरे तदन्तिके। तदन्तरस्य सर्वस्य तद् सर्वस्यास्य वाह्यतः।।

Unit - III

[Marks : 25]

5. Answer any *one* of the following questions : নম্মলিখিত যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন :

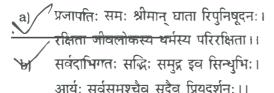
 $1 \times 12 = 12$

- a) Describe after Nārada the prosperity during the rule of Rāma.
- নারদের অনুকরণে রামরাজ্ঞার সমৃদ্ধির বর্ণনা দিন।
 b) What is śloka? Why is it so named? Describe the incidents after which the
- first śloka was composed and by whom ? What boon was granted by Brahma?

 2 + 2 + 6 + 2
 ক্রোক কাকে বলে ? এর নাম শ্রোক কেন হল ? কোনু ঘটনা প্রম্পরায়, কার দ্বারা প্রথম শ্লোক রচনা
- 6. Translate into Bengali or English any *one* of the following : নিম্নলিখিত যে কোন একটি বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন

করা হয় ? ব্রহ্মা কি বর দিয়েছিলেন ?

 $1 \times 5 = 5$

F-054

7. Explain with reference to the context any *one* of the following :
নিম্পলিখিত যে কোন একটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করুন :

ম च सर्वगुणोपेतः कौसल्यानन्दवर्धनः

 $1 \times 8 = 8$

16)

समुद्र इव गाभ्मीर्ये धैर्य्येण हिमवानिव। सीताप्यनुगता रामं शशिनं रोहिणी यथा। पौरैरनुगतं दूरं पित्रा दशरथेन च।।

OR / অথবা

Answer any *four* of the following questions নীচের যে কোন চারটি প্রশ্নের উত্তর দিন : $4 \times 2 = 8$

- a) What are the two reasons for Rāmachandra's going to the forest? রামচন্দ্রের বনগমনের কারণ দৃটি কি কি ?
- b) Who killed Kabandha ? What did <u>Kabandha say</u> to Rāmachandra ? কবন্ধকে কে হত্যা করেছিলেন ? কবন্ধ রামচন্দ্রকে কি বলেছিলেন ?
- c) Who was Sabari? What did she do for Rāma? শবরী কে? রামের জন্য তিনি কী করেছিলেন?
- d) Why did Rāmachandra go to Daṇḍakāraṇya leaving Citrakūta ? রামচন্দ্র চিত্রকৃট ছেড়ে দণ্ডকারণ্যে কেন গিয়েছিলেন ?
- e) What is the meaning of the word 'Nārada' ? 'নারদ' কথার অর্থ কি ?

Unit - IV

[Marks : 25]

8. Answer any *one* of the following questions:

 $1 \times 12 = 12$

 $1 \times 5 = 5$

- নীচের যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন
- a) Discuss fully about vyasanas after your text. আপনাদের পাঠ্য অবলম্বনে ব্যসন সম্পর্কে আলোচনা করুন।
- b) Describe after Manusamhita-VII the divine origin and nobility of king. মনুসংহিতার সপ্তম অধ্যায় অবলম্বনে রাজার দৈবী উৎপত্তি ও মাহাত্ম্য বর্ণনা করুন।
- 9. Translate any *one* of the following into Bengali or English :
 নিম্নলিখিত যে কোন একটি বাংলা অথবা ইংরেজীতে অনুবাদ করুন
 - क्रमेव दहत्यग्निर्नरं दुरुपसर्पिणम्।
 कुलं दहित राजाग्निः सपशुद्रव्यसंचयम्।।

अलब्धं चैव लिप्सेत लब्धं रक्षेत प्रयत्नतः। b) रक्षितं वर्धयेच्चैव वृद्धं पात्रेषु निक्षिपेत्।।

10. Explain with reference to the context any one of the following: $1 \times 8 = 8$

নিম্নলিখিত যে কোন একটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করুন :

- यदि न प्रणयेद्राजा दण्डं दण्ड्येष्चतन्द्रितः।। a۱ शूले मत्स्यानिवापक्ष्यन् दुर्बलान् बलवत्तराः।।
- आपदर्थं धनं रक्षेद् दारान् रक्षेद् धनैरपि। b) आत्मानं सततं रक्षेद् दारेरपि धनैरपि।।

OR / অথবা

Write short notes on any four of the following: নীচের যে কোন চারটি বিষয়ে সংক্ষিপ্ত টীকা লিখন : आन्वीक्षिकी, अरिमित्र, मात्स्यन्याय, तौर्यत्रिक, योगक्षेम।।

 $4 \times 2 = 8$

OR / অথবা

Answer any four of the following questions নীচের যে কোন চারটি প্রশ্নের উত্তর দিন:

 $4 \times 2 = 8$

- How many ministers should a king appoint? a) রাজা কতজন অমাত্য নিয়োগ করবেন ?
- What do you mean by उपायचतुष्टय ? b) উপায়চতৃষ্টয় বলতে কি বোঝায় ?
- What is meant by त्रिवर्ग ? c) রিবর্গ শব্দের তাৎপর্য কি 🤊
- Name a famous commentator of Manu. What is the title of your text in d١ Manusamhita? মনৃসংহিতার একজন বিখ্যাত টীকাকারের নাম করুন। মনৃসংহিতাতে আপনাদের পাঠ্যাংশের শীর্ধনাম কি ?
- Why should not a king be ignored even if he is a child? e) বালক হলেও রাজাকে কখনো অবহেলা করা উচিত নয় কেন ?